

วารสารบวรสหการศึกษา และมนุษยสังคมศาสตร์

JOURNAL OF BOVORN MULTI-EDUCATION AND
HUMAN SOCIAL SCIENCES
(JOB_EHS)
ISSN : 2730-3233 (ONLINE)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2567)
Vol. 5 No. 2 (May – August 2024)

Approved by TCI during 2020 - 2024

(JOB EHS)

ISSN: 2730-3233 (Online)

Vol. 5 No. 2 (May-August 2024)

วารสารบรรณการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences : JOB_EHS) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการ
อื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มี ความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนโนโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทักษะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทักษะและความคิดเห็นของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ
แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ
อย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)
แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ
อย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับตีพิมพ์ประเภทของบทความ คือ บทความวิจัย
(Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ มีกำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)
ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)
ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

ที่ปรึกษา :

พระเดชพระคุณ พระครูภาวนาอินทวงศ์ (เถลี่ย อินทวโส), ดร.
เจ้าอาวาสวัดหนองบัวเหิง

บรรณาธิการ :

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก (อุกฤษโซค), ดร.
Phrakrupalad Suravut Sirivaddhako (Ukitchock), Dr.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

ดร.ศุภกัญญา ศรีคำไทย
Dr. Sukpinya Srikomthai

กองบรรณาธิการ :

พระเมธาวิสัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รองศาสตราจารย์. ดร.
Phramedhavinaiyaros (Suthep Buddhachanya), Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม, รองศาสตราจารย์ ดร.
Phramaha Mongkholkhan Khangphanom, Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
Phramaha Yannawat Thitavaddhano, Asst. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวย เดชชัยศรี
Assoc. Prof. Dr. Amnuay Detchaisri
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
Assoc. Prof. Dr. Marut Patphol
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์
Asst. Prof. Dr. Booncherd Chamnisast
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปวะบุตร
Asst. Prof. Dr. Sommai Pavaboot
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

ดร.เสนห์ เดชะวงศ์
Dr. Saneh Dechawongse
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

ดร. กฤษณา นันทเพ็ชร
Dr. Krisda Nantapetch
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University, Thailand

ดร.ลำพอง กลมกุล
Dr. Lampong Klomkul
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ฝ่ายจัดการ :

นางสาวสาคร หาญแท้

นายชานนท์ วิเศษศิริ

ฝ่ายกฎหมาย :

นายณพกฤษ ทรัพย์แก้วยอด

เจ้าของวารสาร :

วัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295

สำนักงานกองบรรณาธิการ :

วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
วัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295, 099-6166595, 095-5426695
E-mail: ukitchock@gmail.com
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JOB_EHS

วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences (JOB_EHS)

ISSN: 2730-3233 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences: JOB_EHS) ฉบับนี้เป็น ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2567) โดยเนื้อหาบทความในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ โดยกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพวารสารตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ได้รับผลการพิจารณาคุณภาพวารสารเพื่อเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI พ.ศ. 2566 จากศูนย์ TCI ได้ถูกจัดให้เป็น วารสารกลุ่มที่ 2 (การรับรองคุณภาพของวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567) ซึ่งเป็นกำลังใจให้แก่กองบรรณาธิการในการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับกลุ่มคุณภาพวารสารในรอบใหม่ในปี

กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาใหม่ให้เกิดขึ้น หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

พระครูปลัดสุวรรณ์ สิริวิฑูรโก (อุกฤษโซะ), ดร.
บรรณาธิการวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย (Research Articles)

บทบาทการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูภาวนาอินทวงศ์ (เฉลียว อินทวิไล) 1-17

THE ROLE OF WELFARE EDUCATION MANAGEMENT OF PHRAKHURU PHAWANA INTAWONG
(CHALIEO INDAWAUNGSO)

พระชยพล กลยาโณ (คีรี) Phra Chayapon Kanrayano (Kere)

พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakhru Wateeworawat

พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา
จังหวัดชลบุรี 18-26

STUDY THE CONDITIONS OF HIGH-PERFORMANCE SCHOOL ADMINISTRATION
OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFILIATED WITH PATTAYA CITY, CHONBURI PROVINCE

ภัทรวดี เข้มแข็ง Phattharawadee Khemkheang

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา เขต 3 27-41

PERSONNEL MANAGEMENT MODEL ACCORDING TO SAPPURISADHAMMA PRINCIPLES OF
PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL ADMINISTRATORS, GENERAL EDUCATION DIVISION 3

พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ) PhrapaladChairat Piyasilo (Ketsuwan)

เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

มาตรการป้องกันปัญหาอาชญากรรมกับนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรม
ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 42-50

MEASURES TO PREVENT CRIME PROBLEMS WITH TOURISTS STAYING AT HOTELS
IN KHAO YAI NATIONAL PARK, PAK CHONG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พลอยริญญา ภัทรอิมอ้วน Ployrinya Phattharaimuan

ปิ่นณธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในเขตพื้นที่ตำบลยี่ล้น** 51-64
อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
PUBLIC PARTICIPATION IN CRIME PREVENTION IN THE AREA OF
YILON SUBDISTRICT WISET CHAI CHAN DISTRICT, ANG THONG PROVINCE
จรณินท์ ศรีฉ่ำ Jararnin Sricham
ปัญญธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma
- รูปแบบการบริหารวัดสู่ความเป็นเลิศในประเทศไทย** 65-76
A MODEL OF TEMPLE DEVELOPMENT INTO EXCELLENCE IN THAILAND
พระมหาวิเชียร วชิรธมโม (พูลมนัส) Phramahawichian Wachirathammo (Poolmanat)
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan
พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk
- ACADEMIC ADMINISTRATION GUIDELINES FOR IMPROVING TEACHING** 77-90
CHINESE WRITING THROUGH GAMIFICATION FOR VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS
Zhang Meiqi
Nithipatara Balsiri
Kitpinit Usahol
Wannapa Phopli
Samith Jueajinda
Narongpon Aulpaijidlul
- ความรับผิดชอบอาญาและพระธรรมวินัยของพระภิกษุ :** 91-103
ศึกษากรณีพระภิกษุกระทำความผิดฐานฉ้อโกง
CRIMINAL LIABILITY AND DHARMA DISCIPLINE OF MONKS :
CASE STUDY OF THE MONK FRAUDULENT OFFENSE FRAUD
พระมหาอรุณพล ฐิตธมโม (โกมล) Pramaha Atthapol Thitadhammo (komol)
วรพจน์ ถนอมกุล Woraphot Thanomkul
ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ Prasert Limprasert
- กลยุทธ์การจัดการศึกษาตามหลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์** 104-114
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
EDUCATIONAL MANAGEMENT STRATEGIES ACCORDING TO SARANIYA DHAMMA OF THE
BUDDHIST SUNDAY SCHOOL OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
พระมหาสุภชัย ปิยธมมชโย (ติวเปี) Phramaha Suphachai Piyadhammajayo (Tivapee)
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

**การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธศิลป์ตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร** 115-127

DEVELOPMENT OF LEARNING PROCESS IN BUDDHIST ART THE THREEFOLD TRAININGS FOR
ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

ปราโมทย์ เมืองสังข์ Pramote Muangsung

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

**มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชน
ของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง** 128-140

MEASURES TO PREVENT THE SPREAD OF THE CORONAVIRUS DISEASE 2019
UNDER THE HUMAN RIGHTS OF INMATES IN ANG THONG PRISON

ศักดิ์ชัย เจริญพร Sakchai Charoenporn

ปัทมธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma

ศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมการกินอ้อผญาของชาวอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 141-152

AN ANALYTICAL STUDY OF THE KIN-OR-PHAYA CEREMONY OF
PHUSANG DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

พระศราวุฒิ สิริวุฒโท (แก้วนันทะ) PhraSarawut Sirivuddho (Kaewnantha)

พระครูวรธรรมวิฑูรย์ PhrakhruWorawanviton

ชูชาติ สุทธะ Chuchat Sutta

**การบริหารงานสารบรรณด้วยระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา
ตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” จังหวัดนครนายก** 153-164

DOCUMENT ADMINISTRATION WITH EDUCATION INSTITUTION MANAGEMENT SUPPORT
SYSTEM ACCORDING TO SANKHAHAVATTHU 4 PRINCIPLES OF BAN NA SCHOOL
“PRIME MINISTER PITTAYAKON”, NAKHON NAYOK PROVINCE

พรภินันท์ สิริปรีตานนท์ Pornpinan Siripreedanon

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peerawat Chaisuk

เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri

-
- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร** 165-176
ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
THE GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE 21th CENTURY LEADERSHIP SKILLS
ADMINISTRATORS BASED ON THE TUTHIYAPAPHANIKHASUTTA IN THE GROUP
UNITED CAMPUS OF SUAN THEPPARAT THIPTAI CHALOEM PHRAKIAT PATHUM THANI
แพรวพรรณ กองพิมพ์ Praewpan Kongpim
ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul
สมศักดิ์ บุญปุ๋ Somsak Boonpoo
- DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATIVE GUIDELINES FOR INTEGRATED** 177-187
DANCE AND MUSIC TEACHING MODULE FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS:
A CASE STUDY OF YUELANSHAN EXPERIMENTAL PRIMARY SCHOOL
Zhang Jiaxuan
Nithipatara Balsiri
Kitpinit Usaho
Samith Jueajinda
Wannapa Phopli
Narongpon Aulpaijidlul
- การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี** 188-202
THE CONSTRUCTION MANAGEMENT OF SANGHA IN NANG KEOW
SUB-DISTRICT, PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE
พระดำรงค์ สุปัญญา (ธรรมาวาส) Phra Dumrong Supanyo (Turavong)
พระมหากังวาล ธีระธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo
พระครูวิสุทธิฐานันท์คุณ PhrakhruiWisutthanantakhun
- รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา** 203-218
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง
ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE OF
ADMINISTRATORS OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
SECONDARY EDUCATION SERVICE AREAS, CHONBURI, RAYON
วีระชัย วีระคำ Werachaya Weerakham
บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart
สมศักดิ์ บุญปุ๋ Somsak Boonpoo

-
- จิตลักษณะ จิตสังคม การกำหนดเป้าหมายในชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 219-229**
ของนักเรียนในโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND SOCIAL PSYCHOLOGY AFFECTING
LIFE GOAL SETTING ACCORDING TO THE FOUR IDDHIPĀDA OF STUDENTS IN
BENCHAMARAJRANGSARIT SCHOOL, CHACHOENGSAO PROVINCE
พระปลัดวิสุทธีวรรัตน์ วรญาโณ Phrapalad Wisuttiwat Warayano
ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม Chatchai Phitaktanakhom
พรทิพย์ วรณวิโรจน์ Porntip Wannawirot
- ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบบารมีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 230-238**
THE NEED FOR CHARISMATIC LEADERSHIP OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS IN BANGKOK
พระมหาไพรัช ปภัสสร (แก้วโก) Phramaha Pairat PaPasaro (Kaewgo)
พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
- ศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาพระธรรมเทศนาพื้นเมือง เรื่อง มหาวิปากกับจุฬกัมมวิภังคสูตร 239-250**
A COMPARATIVE STUDY OF THE CONTENT OF DISCOURSE SERMON
LOCAL DHAMMAS; MAHAVIPAKA AND CULAKAMMAVIBHANGA SUTTA
พระปลัดอภิรักษ์ อินทวิสุโท (อินต๊ะสาร) Phrapalad Apiruk Indavisuddho (Intasan)
พระครูวรธรรมวิฑูรย์ PhrakhruWorawanvitoon
ชูชาติ สุทธะ Chuchat Sutta
- GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN VOLLEYBALL TEACHING 251-263**
TO PROMOTE EXCELLENCE IN SKILLS AND TECHNIQUES: A CASE STUDY
OF CAPITAL UNIVERSITY OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS IN CHINA
Mengyao Liu
Chanthwan Soonsawad
Phakanat Jantanawaranon Sompongtham
Samith Jueajinda
Nithipattara Balsiri
Wannapa Phopli
Narongpon Aulpaijikul

-
- แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักจักร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา** 264-276
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
GUIDELINES FOR PERSONNEL ADMINISTRATION ACCORDING TO CHAKRA 4 PRINCIPLES
OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER PATHUMTHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, REGION 2
รัตนาภรณ์ จันทร์ภิรมย์ Rattanaporn Janpirom
พระสุรชัย สุรชัยโย PhraSurachai Surachayo
พระมหาญาณวัฒน์ จิตตวาทโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
- แนวทางการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน** 277-291
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
GUIDELINES FOR BUDGET MANAGEMENT AACORDING TO THE PRINCIPLES
OF GOOD GOVERNANCE OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1
ณัฐกานต์ ฤทธิจันทร์ Nutthakarn Litthijan
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ Phrakhruwirunsuttakun
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan
สุทิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi
- รูปแบบการจัดการความรู้การเทศน์มหาชาติ** 292-304
THE MODEL OF KNOWLEDGE MANAGEMENT OF THE MAHACHATI SERMON
พระมหาพงษ์เทพ ปภากรโร (ล้อประเสริฐ) Phramaha Pongthep Prapakaro (Lorprasert)
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
]พระมหาสมบัติ ธนปญโญ PhramahaSombat Dhanapaกัโ
- ปัจจัยที่มีผลต่อผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยของทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา** 305-318
FACTORS AFFECTING INMATES WHO DISOBEY DISCIPLINE OF
THE AYUTTHAYA YOUTH CORRECTIONAL INSTITUTION
อภิศักดิ์ เชื้อสาย Apisak Chueasai
ปิ่นณธร หอมบุญมา Pannathon Hombunma
- การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดหินดาด** 319-330
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
EVALUATION OF THE STUDENT CARE SYSTEM PROJECT OF WAT HIN DAT SCHOOL,
KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3
ณัฐพล มิตรอารีย์ Nuttaphon Mitari

-
- แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4** 331-342
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2
THE GUIDELINES OF STUDENT CARE-TAKING SYSTEM BASED ON FOUR
BRAHMAVIHARA OF THE SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON
SRI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
จตุพร บัวระภา Jatuporn Buawrapa
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
- เทคนิคการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดตีบอน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี** 343-356
THE PUBLIC WELFARE MANAGEMENT TECHNIQUES OF DIBON TEMPLE,
PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE
พระครูวิภัสธรรมวิสิฐ (วิรัช วิรัช) PhrakruViphatthammawisit (Wirach Wiracho)
พระครูวิสุทธานันทคุณ PhrakhruiWisutthanantakhun
พระราชสมุทรวชิรโสภณ PhraratSamutrawachirasophon
- แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของสถานศึกษา** 357-369
ในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
GUIDELINES FOR MANAGING EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE DIGITAL AGE
ACCORDING TO THE THREE PRINCIPLES OF EDUCATIONAL INSTITUTIONSIN THE SAHA CAMPUS
GROUP, SUAN THEPPARAT TEEP THAI CHALOEM PHRAKIAT PATHUM THANI PROVINCE
สันติ คำสอน Santi Kamsorn
พระครูภัทรธรรมคุณ PhrakruPhattharathamkhun
ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn
- การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม** 370-390
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
COMMUNITY LEADERS' PARTICIPATION IN WISETCHAICHAN POLICE STATION'S CRIME
PREVENTION AND SUPPRESSION IN WISETCHAICHAN DISTRICT, ANGTHONG PROVINCE
ศุภกิจ เอี่ยมวิจารณ์ Suphakit Aimwichan
ปิ่นนธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma

**การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1** 391-405

ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO THE
FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER
THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

นภารัตน์ กุลสิริรัตกุล Naparat Kulsiriratkul

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peerawat Chaisuk

อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan

สุทิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

**การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2** 406-423

BUILDING MORALE IN WORKING WITH THE 4 BRAHMAVIHARA PRINCIPLES OF TEACHERS
UNDER THE PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE AREA

กันต์ศักดิ์ ยศศรี Kansak Yodsri

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

สุทิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

**มาตรการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นศาลศึกษาเฉพาะคดีความผิดอันยอมความได้
MEASURES FOR MEDIATING CRIMINAL CASES IN THE COURT, THE CASES
OF COMPROMISING OFFENSES** 424-433

สุรศักดิ์ ธานีรัตน์ Surasak Thanirat

ปณณธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักฆราวาสธรรม 4
ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2** 434-447

THE GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE PARTICIPATIVE LEADERSHIP BASED ON FOUR
GHARAVASA-DHAMMAS OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN SAMAKKHITHAM SCHOOL
GROUP UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 2

ปรางชมพู บุญชม Prangchompoo Boonchom

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

**การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลเขาชะงุ้ม
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี** **448-462**

TEMPLE MANAGEMENT OF THE ABBOT IN THE SANGHA ADMINISTRATIVE AREA, KHAO CHA-
NGUM SUBDISTRICT, PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูภาวนาคุณาธาร (สุชิน คุณธโร) PhrakruPhawanakhunatharn (Suchin Khuntaro)

พระราชสมุทรวชิรโสภณ PhraratSamutrawachirasophon

พระครูวิสุทธานันทคุณ PhrakhrWisutthanantakhun

**แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดตามหลักมิตรแท้ 4 ในสถานศึกษา
สหวิทยาเขตวิลาดอุดมไทรอินราชา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** **463-477**

GUIDELINES FOR THE PREVENTION AND SOLUTION OF DRUG PROBLEMS ACCORDING TO THE
PRINCIPLE OF TRUE FRIENDSHIP 4 IN THE WILAD UDOM THAI IN RACHA INTER CAMPUS
EDUCATIONAL INSTITUTION PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCEPATHUM THANI

บุญสิตา รอดม่วง Boonsita Rodmuang

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

พระครูภัทรธรรมคุณ PhrakruPhattharathamkhun

**รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ของนักท่องเที่ยว
ในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา** **478-489**

MODEL OF PROPERTY CRIME PREVENTION RELATED OF TOURISTS IN PHRANAKHON SI
AYUTTHAYA HISTORICAL PARK

ณัฐวุฒิ ชัยรัตน์ Nattawut Chairat

ปิ่นณธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma

**แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1** **490-503**

GUIDELINES FOR DEVELOPING INTERNAL EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE ACCORDING TO
PRINCIPLES OF FOUR IDDHIPADA OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กาญจนะ พุดซ้อน Kanjana Pudchon

พระสุรชัย สุระชัย Phrasurachai Surajayo

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Boonchurd Chumnisart

**การบริหารสถานศึกษาตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพที่ 6 จังหวัดปทุมธานี** 504-517

MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO THE 4 PRINCIPLES
OF BALA OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE 6TH EFFICIENCY PROMOTION
NETWORK GROUP, PATHUM THANI PROVINCE

มณฑูกานต์ ทองนวล Montakan Tongnual

พระครูภัทรธรรมคุณ PhrakruPhatthamakun

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peerawat Chaisuk

**การจัดกิจกรรมแนะแนวที่บูรณาการหลักอานาปานสติเพื่อส่งเสริมการจัดการความเครียด
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร** 518-528

USING GUIDANCE ACTIVITIES: INTEGRATING THE PRINCIPLES OF ANAPANASATI TO ENHANCE
STRESSFUL MANAGEMENT OF MATTHAYOM 3 STUDENTS AT WAT SAKET SCHOOL, BANGKOK

พระมหาประสิทธิ์ สิริธัญญา (เวชประมุล) Phramaha Phrasit Sitthiyano (Wachphamool)

พระปลัดสรวิชัย อภิปัญญา Phrapalad Soravit Apipanyoand

พระมหาสมบุญ สุธมโม Phramaha Somboon Suthummo

พรทิพย์ วรรณวิโรจน์ Porntip Wannawiroj

ทัศนีย์ มงคลรัตน์ Tassanee Mongkolrat

การจัดการงานศาสนศึกษาแผนกรรมของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 529-544

MANAGEMENT OF RELIGIOUS EDUCATION ON DHAMMA SECTION OF SANGHA,
MUEANG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูวินัยธรพิชิตศักดิ์ สุทธิจาโค (สระเกษ) PhrakruvinaitomPhichitsak Sutthijako (Saket)

พระครูวาทีวรรณ PhrakhuWateeworawat

พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhamm

แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 545-560

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

THE ENHANCING MOTIVATION GUIDELINES FOR TEACHER PERFORMANCE IN THE 21ST
CENTURY UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA

ชนพล รุจิขวัญ Chanapon Rujikwan

วีรภัทร ภัทรกุล Weeraphat Phattharakul

แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ตามหลักสามัคคีธรรมของโรงเรียนกลุ่มบ้านชัยพัฒนา 561-574

อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR IMAGE DEVELOPMENT ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF UNITY OF BAN CHAI
PATTANA SCHOOL GROUP, SENA DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

สมชัย มังคละ Somchai Mangkala

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 575-589

THE DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATION OF PHOTHARAM DISTRICT,
RATCHABURI PROVINCE

พระครูพัฒนวิหารธรรม (สวัสดี ปาตฺตมโน) Phrakhru Patthanavihamtham (Sawat Pawatthano)

พระครูวิสุทธานันทคุณ PhrakhruWisutthanantakhun

พระราชสมุทรวชิรโสภณ PhraratSamutrawachirasophon

บทความวิชาการ (Academic Articles)

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา 590-601

LEARNING HISTORY OF BUDDHA CHINARAJA

พระครูใบฎีกาธนู ธนawatธโน (เนียมวงศ์) Phrakrubaidoka Thanoo Thanawatthano (Niamwong)

สายรุ่ง บุปผาพันธ์ Sairoong Bubpaphan

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ Niwes Wongsuwan

การจัดการเรียนการสอนตามกรอบแนวคิด TPACK เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 602-616

TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE TPACK FRAMEWORK
TO PROMOTE LEARNERS IN THE 21ST CENTURY

มนตรา ลิมสกุลวานิช Montra Limsakunwanich

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

พระมหาวิริวิชญ์ ตนต์ปาล (สัตตารัมย์) Phramaha Werawich Tantipalo (Sattaram)

พระมหาศุชัยกรณ สิทฺธิเมธี (อาลากุล) Phramaha Suchaikon Sitthimethi (Alakul)

พระมหาภคพิสิฐ กิตติธมโม (จำพันธ์) Phramaha Kitphisit Kittidhammo (Jarphan)

ศุภกัญญา ศรีคำไทย Sukpinya Srikomthai

ณัฐนิชา ปญญานิภา Natnicha Pannipa

มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

คุณประโยชน์ของพระไตรปิฎก BENEFITS OF THE TRIPITAKA อำนาจ บัวศิริ Amnaj Buasiri พระมหาญาณวัณน์ จิตวาทมโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano	617-630
การไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในคดีอาญา MEDIATION AND COMPROMISE IN CRIMINAL CASES จาตุรงค์ สรณวัตร Jaturong Sornnuwat	631-642
การจัดการเรียนการสอนของครูในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามหลักพุทธธรรม TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES IN THE MODERN ERA OF TECHNOLOGY นฤภาค สันป่าแก้ว Naruephak Sanpakaew	643-655
ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลดิสรักชั่น PROFESSIONAL MANAGEMENT ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL DISRUPTION น้ำอ้อย สุนทรพฤกษ์ Numaoy Suntronpruk	656-669
การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในศตวรรษที่ 21 MANAGING EDUCATIONAL INSTITUTIONS TOWARDS EXCELLENCE BASED ON THE FOUR IDDHIPADA PRINCIPLES IN THE 21ST CENTURY สุภัทสรุา วันทมาตย์ Suphatsara Wantamat ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul พระมหาญาณวัณน์ จิตวาทมโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano	670-683
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา
LEARNING HISTORY OF BUDDHA CHINARAJA

^[1]พระครูใบฎีกาธน ธนาพัฒโน (เนียมวงศ์) Phrakrubadeka Thanoo Thanawatthano (Niamwong)

^[2]สายรุ้ง บุปผาพันธ์ Sairoong Bubpaphan ^[3]นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ Niwes Wongsuwan

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: thanooo1144@gmail.com

Article Received: June 28, 2024, Revised: August 23, 2024, Accepted: August 26, 2024.

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาโดยผู้สอนจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ 2 วิธี คือ 1) การเรียนรู้ที่เน้นครู/ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง จัดเป็นการสอนแบบบอกความรู้ ให้ความรู้แก่นักเรียน โดยการอธิบาย/บอกให้จดบันทึกการทดสอบ/พิสูจน์ความรู้ที่ได้ หรือทำแบบฝึกหัด 2) การเรียนรู้ที่เน้นเด็ก/นักเรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างองค์ความรู้ โดยครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายใต้การจัดสถานการณ์การเรียนรู้ของครูที่กระตุ้นให้สงสัยใคร่รู้ คิดหาคำตอบ ลงมือปฏิบัติ และค้นพบคำตอบด้วยตนเองจากองค์ความรู้ในพื้นที่หรือท้องถิ่นของตนเองด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา โดยสามารถนำหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนามาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การเรียนรู้, ประวัติศาสตร์, พุทธชินราชศึกษา

ABSTRACT

Learning about the history of the Buddha Chinnaraja by teachers who organized learning through 2 processes: 1) Teacher-centered learning was a teaching method that told students knowledge by explaining, telling them to take notes, testing/proving the knowledge they had gained, or doing exercises. 2) Student-centered learning was creating knowledge by teachers who organized situations for students to study, research, experiment, or perform activities to create self-learning under the teacher's learning situation that stimulated curiosity, thinking, finding answers, practicing, and discovering answers by themselves from knowledge in their own area or locality by studying the history of the Buddha Chinnaraja. Therefore, they could apply the principles of Buddhism to promote morality and ethics according to the history of the Buddha Chinnarat in their daily lives happily.

Keywords: Learning, History, Buddha Chinaraja

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล เป็นแนวคิด กลวิธีและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อหาทางออกให้แก่การพัฒนาระบบการศึกษาของไทยให้มีความตระหนักรู้ต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและครอบครัวในยุคต่อไปที่กำลังมาถึงพร้อมเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเศรษฐกิจยุคดิจิทัล ที่กำลังเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในอนาคต การเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้หรือชุดโปรแกรมทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนนั้น ควรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการรู้หนังสือ (Literacy) เป็นสำคัญ ดังเช่น การรู้เกี่ยวกับการคิดคำนวณ ความเป็นเหตุเป็นผล กระบวนการแก้ปัญหา การรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ สารสนเทศและเทคโนโลยี เศรษฐศาสตร์ความรู้เสมือนจริงและความตระหนักรู้ต่อตนเอง และสังคมโลก ขณะเดียวกัน ควรเน้นการพัฒนาในเรื่องการคิดสร้างสรรค์การปรับตัว การจัดการปัญหาที่ซับซ้อน การควบคุมตนเองการจัดการความเสี่ยง การคิดใช้เหตุผล การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม การสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม หากเยาวชนมีความรู้เจตคติและทักษะเหล่านี้แล้วจะสามารถนำไปสู่ผลิตผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเพิ่มศักยภาพ โดยเฉพาะความสามารถในการวางแผน การสรุป การใช้ทักษะควบคุมเครื่องมือและอุปกรณ์ตลอดจนการใช้กระบวนการทางปัญญาในการดำเนินชีวิตองค์ประกอบดังที่กล่าวมานี้จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาแบบเป็นพลวัตรและแปรเปลี่ยนไปตามความผันแปรของสถานการณ์โลกทำให้คนไทยเกิดความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และยังเป็นการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้ตระหนักรู้ต่อการเตรียมความพร้อม ในการดำรงสถานะของสถาบันการศึกษาและดำเนินไปควบคู่กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีรวมถึงการตระหนักคิดเชิงปรัชญาที่เป็นฐานคติในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมโลกที่นับวันจะก้าวสู่สังคมดิจิทัลทุกขณะเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไปจึงควรอย่างยิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ ต้องเปลี่ยนแปลงแนวทางในการจัดการศึกษาใหม่ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การอาชีวศึกษา และรวมถึงการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่จะก้าวสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับสังคมในยุคดิจิทัล แนวทางที่สำคัญในการขับเคลื่อนดังกล่าวคือ การนำ Digital Age Education เข้ามาเป็นแนวคิดเชิงปรัชญาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ (อดิพร เกิดเรือง, 2560)

รูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ในยุคดิจิทัล ข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ในปัจจุบันไม่ได้หาได้เพียงในห้องเรียนอย่างเดียว รูปแบบการเรียนรู้และช่องทางใหม่ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐหรือภาคเอกชนหรือแม้กระทั่งบุคคลทั่วไปที่มีการแชร์ข้อมูลองค์ความรู้ นำองค์ความรู้ของตนเองมาสร้างรายได้ เกิดคอร์สเรียนรู้ออนไลน์และออฟไลน์ในรูปแบบตามแต่ที่คนสนใจเฉพาะด้าน (Customized) ซึ่งทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายขึ้น พัฒนาทักษะได้ตรงตามที่ตนเองสนใจ ยกตัวอย่างภาคเอกชนก็เปิดหลักสูตรเองเพื่อตอบโจทย์ตามความต้องการขององค์กร องค์กรต่างๆ รวมถึงสถาบันการศึกษาทั้งในไทยและต่างประเทศเริ่มหันมาทำแพลตฟอร์มหรือหลักสูตรการเรียนรู้ของตนเองหรือแชร์ข้อมูลองค์ความรู้ของตนเองผ่านทางช่องทางออนไลน์ทางแพลตฟอร์มต่างๆ มากขึ้น ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เรียกว่า MOOCs ที่เปิดให้คนทั่วไปสามารถเรียนได้จากที่ไหนก็ได้ในโลก นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์และสื่อเพื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นมากมายให้คนได้ศึกษาค้นคว้าตามเนื้อหาที่ตนสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้รอบตัว ทักษะเฉพาะด้านไลฟ์สไตล์ วิชาและทฤษฎีความรู้ด้านต่างๆ ทางช่องทาง อาทิ เพจบุ๊ก ยูทูป Google+ Instagram podcast เป็นต้น สำหรับแอปพลิเคชันก็ยังคงมีหลากหลายที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

มากมาย ไม่ว่าจะเป็นสำหรับครู นักเรียน ผู้ที่สนใจเรียนรู้เรื่องต่างๆ ทัวไป อาทิ แอปพลิเคชันช่วยครูจัดระบบการเรียนการสอน แอปพลิเคชันนำเสนอองค์ความรู้ด้านต่างๆ แอปพลิเคชันที่ใช้เทคโนโลยี AR เข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นต้น (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2565)

การศึกษาประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง การทำงาน และการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ซึ่งข้อมูลในเบื้องต้นนั้น วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร... วัดซึ่งปรากฏในจารึกสุโขทัยหลักที่ 8 (จารึกเขาสุมณภู) ว่าพญาลิไท "บุพระมหาธาตุปลูกพระศรีมหาโพธิ์" ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่คุ้นเคยและมักเรียกขานกันว่า "วัดใหญ่" จนติดปาก มี พระประธานองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานในวิหารคือ "พระพุทธชินราช" ชาวเมืองพิษณุโลกนิยมเรียกกันอย่างสนิทคุ้นเคยว่า "หลวงพ่อใหญ่" ตามไปด้วย วัดใหญ่นับว่าเป็น พระอารามหลวงที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพิษณุโลกและชาวไทยทั่วประเทศ วัดพระศรีฯ หรือวัดใหญ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านทางทิศตะวันออก ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันนี้วัดพระศรีฯ หรือวัดใหญ่ เป็นวัดชั้นเอก "วรมหาวิหาร" สร้างขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทแห่งกรุงสุโขทัย หรือพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกมาสร้างเมืองสองแคว ในปี พ.ศ. 1900 พร้อมกับสร้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุในปีเดียวกัน จากข้อมูลสาระสำคัญดังกล่าว การพัฒนาชุดความรู้เรื่องพุทธชินราชศึกษาจึงได้มุ่งเน้นให้เกิดองค์ความรู้ในประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธชินราช กับพระมหากษัตริย์ไทยรวมทั้งโบราณวัตถุ และ โบราณสถานในพื้นที่ การศึกษาพระพุทธรูปซึ่ง เป็นพระพุทธรูปสำคัญของประเทศชาติ เป็นการศึกษาพุทธศิลป์ในทางพระพุทธศาสนา รวมถึงพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนักศึกษาสามารถนำหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนามาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

การศึกษาหรือการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของตนทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพ และการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เจริญงอกงามขึ้น อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปรัชญาการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างคุณธรรมและคุณธรรมเกิดจากความรู้ และการฝึกจิตใจให้มีศีลธรรม เรียกว่า Character Development ดังที่ วิชัย ตันศิริ (2550) กล่าวว่า การฝึกจิตใจให้มีศีลธรรมต้องฝึกภาคปฏิบัติ มิใช่เพียงสอนคุณธรรมในภาคทฤษฎี สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมณี (ป. อ. ปยุตโต) (2530) ที่ได้ให้นิยามการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวอีกว่าหมายถึง การเรียนรู้ การฝึกฝน การพัฒนาตน การพัฒนาคนให้มีปัญญาที่จะทำการใดถูกต้องจึงต้องมีการศึกษาที่เรียกว่า ศึกษา คือต้องศึกษา ต้องเรียนรู้ ต้องพัฒนาตนโดยไม่ประมาทการฝึกฝนแก้ไข ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการกระทำเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตนทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เป็นบุคลากรที่ดีในองค์กร เป็นประชาชนที่ดีของสังคม ทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งจากธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้ สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ บุคคลรอบข้างหรือแม้แต่ความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและ

ปฏิบัติตนต่อโลกธรรม (โลกธรรม 8 คือ มีลาภ สุนัขเสีย มียศ เสื่อมยศ ตีเดียวน สรรเสริญ ความสุข และความทุกข์) ได้โดยไม่ตกเป็นทาสของโลกธรรม 8 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548)

Roger (อ้างใน ศิริบุรณ สายโกศล, 2542) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจำ และสามารถพิจารณาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเป็นไปโดยอัตโนมัติ (Automatic) ในการเรียนรู้สิ่งใหม่โดยเฉพาะการเรียนรู้ตามอรรถาธิบาย หรือการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการซึ่งเกิดขึ้น โดยที่ผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจ (Unintended Learning) 2) เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยตั้งใจและต้องใช้ความพยายาม (Purpose and Effort) ต้องมีการวางแผนในการเรียน ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ทั้งสองลักษณะจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างถาวร (Permanence changes)

พินิล พรพิระชนม์ (2550) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการอันซับซ้อนที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัสสามารถเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ผลของการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะหรือกระบวนการ (Skill Process) และด้านความรู้สึก (Affective)

กล่าวโดยสรุปการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิดซึ่งเกิดจากการดู ได้ยิน ตมกลิ่น ลิ้มรส สัมผัส การอ่าน การนึกคิด การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขันหรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนรวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) เป็นกรอบงานวิจัยที่จัดระบบของความรู้หรือข้อมูลและเหตุการณ์เรียนรู้ที่ซับซ้อนซึ่งเป็นการจัดระบบใหม่ของประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน หรือเป็นหลักการของการเกิดการเรียนรู้สามารถทำการทดสอบได้ สามารถนำอ้างอิงถึงเหตุการณ์และประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้มีพัฒนาการมาจากทฤษฎีจิตวิทยา ซึ่งมีการศึกษาทดลองเริ่มตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา

Gagne (อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, 2560) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มผสมผสานได้เสนอแนวคิดหลักการที่สำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ดังนี้

Gagne ได้จัดประเภทของการเรียนรู้เป็นสำคัญขึ้นจากง่ายไปหายากไว้ 8 ประเภทดังนี้

1. การเรียนรู้สัญญาณ (Signal – Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นไปโดยอัตโนมัติอยู่นอกเหนืออำนาจจิตใจ ผู้เรียนไม่สามารถบังคับพฤติกรรมไม่ให้เกิดขึ้นได้การเรียนรู้แบบนี้เกิดอาการที่คนเรานำเอาลักษณะการตอบสนองที่มีอยู่แล้วมาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าใหม่ที่มีความใกล้ชิดกับสิ่งเร้าเดิม การเรียนรู้สัญญาณเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขของพาฟลอฟ

2. การเรียนรู้สิ่งเร้า – การตอบสนอง (Stimulus – Response Learning) เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง แตกต่างจากการเรียนรู้สัญญาณเพราะผู้เรียนสามารถ

ควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมเนื่องจากได้รับการเสริมแรง การเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไข (Operant Conditioning) ของสกินเนอร์ ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งเร้าภายในของผู้เรียนเองมิใช่รอให้สิ่งเร้าภายนอกมากระทำพฤติกรรมที่แสดงออกเกิดจกสิ่งเร้าภายในของผู้เรียนเอง

3. การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง (Chaining) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองที่ต่อเนื่องกันตามลำดับเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำเคลื่อนไหว

4. การเชื่อมโยงทางภาษา (Verbal Association) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง แต่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาการเรียนรู้แบบการรับสิ่งเร้าการตอบสนองเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและการเชื่อมโยงทางภาษา

5. การเรียนรู้ความแตกต่าง (Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่ความเหมือนกันหรือแตกต่างของสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะความแตกต่างตามลักษณะของวัตถุ

6. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่ความเหมือนกันหรือแตกต่างกันโดยสามารถระบุลักษณะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้พร้อมทั้งสามารถขยายความรู้ไปยังสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากที่เคยเห็นมาก่อนได้

7. การเรียนรู้กฎ (Rule Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวม หรือเชื่อมโยงความคิดรวบยอดตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปและตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น การที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ กันได้

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาโดยการนำกฎเกณฑ์ต่างๆ มาใช้การเรียนรู้แบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดภายในตัวผู้เรียน เป็นการนำกฎเกณฑ์ในขั้นสูงเพื่อการแก้ปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และสามารถนำกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหานี้ไปใช้กับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้

จากเนื้อหาข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เริ่มจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าพื้นฐานแล้วค่อยๆ พัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น การเรียนรู้เป็น 8 ระดับ โดยเริ่มจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ 1) การเรียนรู้สัญชาตญาณ เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยอัตโนมัติ 2) การเรียนรู้สิ่งเร้า-การตอบสนอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยมีการเสริมแรงเข้ามาเกี่ยวข้อง 3) การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง เป็นการเชื่อมโยงพฤติกรรมหลายอย่างเข้าด้วยกันเป็นลำดับ 4) การเชื่อมโยงทางภาษา เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา 5) การเรียนรู้ความแตกต่าง เป็นการเรียนรู้ที่จะแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งต่างๆ 6) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด เป็นการเรียนรู้ที่จะจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ที่มีความเหมือนกันเข้าด้วยกัน 7) การเรียนรู้กฎ เป็นการเรียนรู้ที่จะสร้างกฎเกณฑ์จากความคิดรวบยอดหลายๆ อย่าง 8) การเรียนรู้การแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้ที่จะนำกฎเกณฑ์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา

หลักการจัดการการเรียนรู้

นักจิตวิทยาที่สนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ที่แสดงออกในรูปความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า (Stimulus) ตอบสนอง (Responses) ได้ทำวิจัยถึงเรื่ององค์ประกอบของการเรียนรู้และได้นำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอน นักจิตวิทยาส่วนใหญ่เห็นด้วยในหลักการเรียนรู้พอสรุปได้ 10 ประการ ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนเรียน (Pre-learning preparation) นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างน่าพึงพอใจ ถ้าเขามีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะเรียนนั้นมาก่อน (Prerequisite) แต่ถ้านักเรียนไม่เคยมีพื้น

ความรู้เดิมมาก่อน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อาจเกิดจากการท่องจำ ซึ่งนักเรียนจะไม่สามารถจัดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในเรื่องที่เรียนกับบทเรียนได้โดยง่าย

2. การเร้าความสนใจ (Motivation) หากนักเรียนทราบผลลัพธ์หรือคุณค่าที่ตนจะได้รับจากการเรียนรู้หรือได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการเรียนรู้ เขาจะเกิดความสนใจต่อการเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้ดี

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากันทั้งในกลุ่ม ห้องเรียน และระดับอายุเดียวกัน ครูจึงควรคำนึงแตกต่างกันระหว่างบุคคลโดยการเตรียมบทเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนบรรลุผลการเรียนรู้

4. เงื่อนไขการสอน (Instructional Conditions) นักเรียนจะประสบผลสำเร็จ ในการเรียนรู้ได้ครบถ้วน เมื่อครูผู้สอนระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้น ครูจึงควรจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้เรียนจากง่ายไปยากจากความจริงเดี่ยว (facts) ไปสู่ความคิดรวบยอด/หลักการ กฎและทฤษฎีที่สูงขึ้น โดยใช้รูปแบบการสอนวิธีสอนและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Active Participation) การเรียนรู้เป็นบทบาทของนักเรียน การที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้จึงควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนครูนั้นจะมีบทบาทเพียงการเลือกจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดให้กับนักเรียนเท่านั้น

6. การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Successful Achievement) นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีหากเขาเห็นว่าตนเองได้รับผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งจะทำให้เขาเกิดความพึงพอใจและมีแรงกระตุ้นให้เกิดความพยายามต่อไป

7. การทราบผลการเรียน (Knowledge of Results) การแจ้งผลการเรียนให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าเป็นระยะๆ โดยเฉพาะผลการเรียนในทางที่ดี (Positive) จะเป็นการเสริมแรง (reinforcement) ให้นักเรียนมีความพยายามในการเรียนมากยิ่งขึ้น

8. การฝึกฝน (Practice) นักเรียนจะบรรลุผลสำเร็จในการเรียนอีกประการหนึ่งก็คือการให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ความรู้และทักษะใหม่ที่ได้รับ ทั้งในด้านหลักการ (Principles) และการสรุปรวบยอด (Generalizations) ในสถานการณ์ใหม่ นักเรียนจึงจำเป็นต้องทำแบบฝึกหัดและฝึกปฏิบัติอยู่เสมอ

9. ช่วงเวลาในการใช้สื่อ (Rate of presenting Material) ระยะเวลาและจำนวนของสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในบทเรียนหนึ่งๆ ต้องสัมพันธ์กับบทเรียนและระดับความสามารถของนักเรียน การสอนเนื้อหาใดๆ ครูจึงต้องให้โอกาสแก่นักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการเรียน การฝึกฝน และการทดสอบตนเอง เป็นต้น

10. เจตคติของครู (Instructor's) การจัดการเรียนรู้ การสอนเจตคติของนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียน ในการยอมรับวิธีสอนและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เทคนิคและวิทยาการจัดการการเรียนรู้เป็นกระบวนการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งเป็นคนที่มีชีวิตจิตใจมีอารมณ์มีวิญญาณมีความรู้สึกนึกคิดครูจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะเข้าถึงจิตใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ การจัดการการเรียนรู้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อในปรัชญาทฤษฎีทางการศึกษา ความต้องการและสภาพที่เป็นจริงของสถานศึกษา สังคมและประเทศชาติเชื่อในปรัชญา/ทฤษฎีใดมีความต้องการแบบใดครูย่อมต้องจัดการเรียนรู้ตามแบบที่ได้ออกแบบให้สอดคล้องกับความเชื่อและความต้องการดังกล่าว

กระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ การเรียนรู้ที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ละแบบมีลักษณะสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่เน้นครู/ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) จัดเป็นการสอนแบบบอกความรู้ (Instruction) มีลักษณะดังนี้ 1) ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน โดยการอธิบาย/บอกให้จดบันทึก 2) นักเรียนรับความรู้จากครู โดยการฟัง หรือจดบันทึกแล้วจึงฝึก โดยการทดสอบ/พิสูจน์ความรู้ที่ได้ หรือทำแบบฝึกหัด 3) ความรู้ที่นักเรียนได้รับมักจะลืมได้ง่าย เนื่องจากได้รับความรู้โดยอ้อม 4) นักเรียนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น (Passive Learning) 5) ครูแสดงบทบาทมากกว่านักเรียน เพราะครูต้องบอกอธิบายมาก นักเรียนเพียงคอยฟัง จดบันทึก ทำแบบฝึกหัด ท่องจำและทดสอบ

2. การเรียนรู้ที่เน้นเด็ก/นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) เป็นการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Construction) มีลักษณะดังนี้ 1) ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ภายใต้การจัดสถานการณ์การเรียนรู้ของครูที่กระตุ้นให้สงสัยใคร่รู้ คิดหาคำตอบ ลงมือปฏิบัติ และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง 3) ความรู้ที่นักเรียนได้รับมักจะลืมน้อย เนื่องจากได้รับความรู้โดยตรง 4) นักเรียนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น (Active : earning) 5) นักเรียนแสดงบทบาทมากกว่าครู เพราะนักเรียนต้องศึกษา ค้นคว้า คิดหาคำตอบแสดงความคิดเห็น ทดลอง พิสูจน์ จดบันทึก ทำแบบฝึก และปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของชาติให้เป็นสากลและทันกับความเร็วทางวิทยาการมาหลายยุค นับเริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา กลไกสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนซึ่งในทุกครั้งของการเปลี่ยนแปลงจะอ้างถึงผลการศึกษาประกอบคำสำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมานักเรียนยังไม่บรรลุความต้องการ จำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นที่การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นสำคัญ ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของไทยส่วนใหญ่มีพัฒนาการตามความก้าวหน้าของวิทยาการด้านการเรียนการสอนที่รับมาจากต่างประเทศเป็นหลัก แต่ก็มีนักการศึกษาไทยในยุคหลังๆ ได้ปรับเป็นแบบการสอนให้เหมาะกับลักษณะการเรียนรู้ของไทยบ้างแต่ก็มีไม่มากนัก

ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา

พระพุทธชินราชเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่มีลักษณะงดงาม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงามที่สุด องค์พระมีขนาดหน้าตักกว้าง 5 ศอก 1 คืบ 5 นิ้ว (2.875 เมตร) สูงเจ็ดศอก (3.5 เมตร)หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ขัดเงาเกลี้ยง เป็นพระพุทธรูปที่อยู่คู่เมืองพิษณุโลกมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล สันนิษฐานว่า สมเด็จพระเอกาทศรถ ได้ทรงปิดทองเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2146 และเมื่อ 2478 ได้มีการลงรักปิดทองเต็มองค์อีกครั้งหนึ่งให้พุทธศาสนิกชนได้สักการะบูชาอยู่จนถึงปัจจุบัน และในปัจจุบันพระพุทธชินราชประดิษฐานอยู่ ณ พระวิหารทางทิศตะวันตกของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร องค์พระนั่งขัดสมาธิอยู่บนฐานชุกชีบัวคว่ำบัวหงายพระพักตร์หันไปทางทิศตะวันตก (ด้านริมแม่น้ำน่าน) มีซุ้มเรือนแก้วและสลักด้วยไม้สักลงรักปิดทองประดับเนื้อพระปฤษฎางค์ ประณีตอ่อนช้อยงดงาม มีความศักดิ์สิทธิ์ นำเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่ง และช่วยเน้นให้พระวรกายของพระพุทธชินราชงามเด่นชัดเจนนยิ่งขึ้น

พระพุทธชินราชเป็นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย แต่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากสุโขทัยประยุกต์ เพราะเกศมีรัศมียาวเป็นเปลวเพลิง วงพระพักตร์ค่อนข้างกลมไม่ยาวรีเหมือนมะตูม เช่น พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยมีพระอุณาโลมผลิ อยู่ระหว่างพระโขนง พระวรกายอวบอ้วน มีสังฆายาวปลายหยักเป็นเขี้ยวตะขาบ ฝัง

ด้วยแก้วนี้พระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน ฝ่าพระบาท แบนราบค่อนข้างแคบเมื่อเทียบกับยุคสุโขทัย สันพระบาท ยาวมีรูป อาฟก ยักซ์และรูปท้าวเวสสุวรรณหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ฝังอยู่ที่พระเพลาเบื้องขวาและซ้ายขององค์ตามลำดับ

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือที่เรียกขานกันว่า "วัดใหญ่" ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านในบริเวณตัวเมืองเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่ได้รับการยกย่องว่างามที่สุดองค์หนึ่งของไทย พระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปที่พุทธศาสนิกชนนับถือมาตั้งแต่โบราณ สันนิษฐานว่าสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท โปรดให้สร้างขึ้นในคราวเดียวกับพระพุทธรูปสี่และพระศรีศาสดาครั้งสถาปนาเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองลูกหลวงในพุทธศักราช 1900 พระพุทธรูปคือประจักษ์พยานถึงความสูงส่ง ทางฝีมือและความฉลาดลึกซึ้งของช่างในยุคนี้ นอกจากองค์พระจะงดงามโดยพุทธลักษณะคือเป็นการนำเอาลักษณะที่งามตามแบบอย่างพระพุทธรูปสุโขทัยกับเชียงใหม่มารวมผสมผสานกันอย่างลงตัวแล้วการประดิษฐานองค์พระในจุดที่พอดิทั้งเรื่องแสงเงาและมุมมองยังมีส่วนสำคัญให้เราได้รับความงามนั้นอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นฝีมือที่สร้างโดยมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น เมื่อสมเด็จพระมหาธรรมราชาเสด็จมานมัสการพระพุทธรูปครั้งแรกในปี 2435 ทรงบันทึกไว้ว่า "เวลานั้นยังมีได้ปฏิสังขรณ์แก้ไขพระวิหารให้สว่างอย่างทุกวันนี้ พอไปถึงประตูวิหารแลเข้าไปข้างใน ดูที่อื่นมืดหมดเห็นแต่องค์พระชินราชตระหง่านงามเหมือนลอยอยู่ในอากาศ เห็นเข้าก็จับใจเกิดเลื่อมใสในทันที เพราะเขาทำช่องแสงสว่างเข้าทางประตูใหญ่ด้านหน้าแต่ทางเดียว พระชินราชตั้งอยู่ข้างในตรงประตูและเป็นของปิดทอง จึงแลเห็นก่อนสิ่งอื่นในวิหาร" ต่อมาได้มีการเจาะหลังคาวิหารให้แสงสว่างเข้าได้มากขึ้น ซึ่งกลับทำให้องค์พระไม่เด่นชัดที่เป็นมาแต่โบราณ อีกประการหนึ่งได้แก่การกำหนดตั้งองค์พระให้หน้าตักอยู่ในระดับสายตาในวิหารซึ่งมีรูปทรงยาวเปรียบประดุจกล้องส่องกำกับระยะการมองให้ได้คมชัดที่สุดช่วยให้เราเห็นความงามได้เต็มที่ ข้อนี้ท่านผู้รู้กล่าวไว้ว่าหากพระพุทธรูปไปประดิษฐานอยู่ในวิหารสั้น ๆ และองค์พระตั้งอยู่สูงจนต้องแหงนหน้าดูจะไม่งามได้เท่าที่เป็นอยู่ พระพุทธรูปนั้นมิได้ "เป็นหลักเป็นศรี" เฉพาะแก่จังหวัดพิษณุโลกเท่านั้นดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงสรรเสริญว่า "ถ้าพระพุทธรูปยังคงอยู่ที่เมืองพิษณุโลก トラบใดเมืองพิษณุโลกจะเป็นเมืองที่ควรไปเที่ยวอยู่ตราบนานถึงในเมืองพิษณุโลกจะไม่มีขึ้นอะไรเหลืออยู่อีกเลย ขอให้มิแต่พระพุทธรูปเหลืออยู่แล้ว ยังคงจะอวดได้อยู่เสมอว่า มีของควรดูควรชมอย่างยิ่งอย่างหนึ่งในเมืองเหนือ หรือจะว่าในเมืองไทยทั้งหมดก็ได้"

พระพุทธรูป ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารด้านตะวันตกในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1900 ตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย พร้อมกับพระพุทธรูปสี่ พระศรีศาสดา และพระเหลือ พระพุทธรูปได้รับการยอมรับว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดองค์หนึ่งและยังเป็นพระพุทธรูปที่นิยมจำลองกันมากที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นพระพุทธรูปที่ประชาชนชาวไทยศรัทธาและนิยมเดินทางมากราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่งด้วย

ในส่วนของการประวัติการสร้างพระพุทธรูป ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด คงมีแต่พงศาวดารเหนือ ซึ่งเป็นเอกสารที่เล่าถึงตำนานเมืองเหนือเรื่องต่างๆ สมัยกรุงศรีอยุธยา ถูกเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยพระวิเชียรปรีชา (น้อย) ในปี พ.ศ. 2350 ที่อ้างถึงกษัตริย์เชียงแสนพระนามพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกเป็นผู้สร้าง พร้อมกับการสร้างเมืองพิษณุโลกและพระพุทธรูปอีก 2 องค์คือพระพุทธรูปสี่และพระศรีศาสดา

พ.ศ. 2409 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชนิพนธ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติการสร้างพระพุทธรูปสี่ และพระศรีศาสดา ในชื่อ "ตำนานพระพุทธรูปสี่ และพระศรีศาสดา" ในหนังสือชินญาณพิเศษ โดยใช้พงศาวดารเหนือในการอ้างอิงจึงทำให้มีเนื้อหาหลักคล้ายคลึง

กัน แต่เพิ่มเติมการสร้างพระเหลือเข้าไป และมีการระบุศักราชในการสร้างพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ไว้ดังนี้ พระพุทธชินสีห์และพระศรีศาสดา หล่อในปี พ.ศ. 1498 และพระพุทธชินราช หล่อขึ้นในปี พ.ศ. 1500 (หย่อนอยู่ 7 วัน)

พ.ศ. ๒๔๒๓ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ได้ทรงแต่งตั้งงานการสร้างพระพุทธรูปขึ้นอีกสำนวนหนึ่ง ชื่อ "พงสาวดารเหนือ: เป็นลิลิตเรื่องนิทานพระร่วง แลนิทานพระเจ้าธรรมไตรปิฎก นิทานพระชินศรี พระชินราช พระศาสดา" ซึ่งมีเนื้อเรื่องเช่นเดียวกับพงสาวดารเหนือและพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างพระบรมราชจักรีวงศ์กับพระพุทธชินราชเข้าไปด้วย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้มีพระดำริเกี่ยวกับประวัติการสร้างพระพุทธรูปชินราชจากหลักฐานทางพุทธศิลป์นำมาเปรียบเทียบกับพงสาวดารเหนือว่า พระพุทธรูปชินราช ถูกสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย เนื่องจากพุทธศิลป์อย่างพระพุทธรูปสุโขทัยระคนกับพุทธศิลป์เชียงแสนแต่มีพัฒนาการไปกว่าพระพุทธรูปที่มีอยู่เดิม และช่างผู้สร้างพระพุทธรูปชินราชกับพระพุทธรูปชินสีห์นั้นเป็นช่างเดียวกัน หากแต่พระศรีศาสดาเป็นช่างอื่นจากลักษณะประติมากรรมของพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ที่ปรากฏ แต่จะสร้างพร้อมกันทั้ง 3 องค์หรือไม่นั้นไม่ทราบแน่ชัด และเมื่อพิจารณาช่วงเวลาการสร้างแล้วทรงคาดว่า พระพุทธรูปทั้ง 3 องค์น่าจะสร้างในรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 ในปี พ.ศ. 1900 มิใช่พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก โดยประธานเหตุผลว่า "พระเจ้าแผ่นดินซึ่งปรากฏพระเกียรติในเรื่องพระไตรปิฎกนั้นมีแต่พระองค์เดียวคือพระมหาธรรมราชาลิไทย...พระมหาธรรมราชานี้เองที่พงสาวดารเหนือเรียกว่า พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก"

นอกจากนี้ยังมีการสันนิษฐานเกี่ยวกับประวัติการสร้างพระพุทธรูปชินราชว่าน่าจะถูกสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยพิชญา สุ่มจินดา ซึ่งได้กำหนดอายุเวลาของพระพุทธรูปชินราชขึ้นใหม่จากพุทธลักษณะขององค์พระพุทธรูปจากรูปแบบของเรือนแก้ว โดยเทียบเคียงกับลวดลายบนซุ้มเรือนแก้วที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุเวลาของลวดลายดังกล่าวอาจกำหนดได้ในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย และจากสถาปัตยกรรมของพระวิหาร ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231)

อย่างไรก็ตามความเห็นที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ณ ขณะนี้คือความเห็นในแนวทางเดียวกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่เชื่อว่าพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์นี้ถูกสร้างขึ้นในราว พ.ศ. 1900 ในรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) โดยซุ้มเรือนแก้ว รูปหล่ออาฬวกยักษ์และท้าวเวสสุวรรณเป็นประติมากรรมที่สร้างขึ้นคนละยุคกับองค์พระโดยเชื่อว่าน่าจะสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาโดยสังเกตจากลักษณะลวดลายและลักษณะทางสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ยังมีการบูรณะพระพุทธรูปชินราชโดยการเพิ่มอุณาโลมบริเวณพระนลาฏในสมัยหลัง (คาดว่าน่าจะทำขึ้นในสมัยอยุธยา เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานการบูรณะเพิ่มเติม)

การลงรักปิดทอง เดิมพระพุทธรูปชินราชเป็นพระพุทธรูปสำริดมิได้มีการลงรักปิดทองตั้งแต่แรกสร้าง ต่อมาในปี พ.ศ. 2146 สมเด็จพระเอกาทศรถได้เสด็จแปรพระราชฐานมายังเมืองพิษณุโลกและพระราชดำเนินมานมัสการ พร้อมทั้งโปรดให้มีการนำเครื่องราชูปโภคมาตีแผ่เป็นทองคำเปลวสำหรับปิดทองพระพุทธรูปชินราช ครั้งนั้นจึงถือเป็นการลงรักปิดทองครั้งแรก ต่อมายังมีการลงรักปิดทองอีก 2 ครั้งใน พ.ศ. 2444 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการถวายสังวาลย์เพชรเป็นพุทธบูชาพร้อมกับการหล่อพระพุทธรูปชินราช (จำลอง) เพื่อนำไปประดิษฐานเป็นพระประธาน ณ พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร และพ.ศ. 2547 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

การสงคราม พระพุทธชินราชเป็นพระพุทธรูปสำคัญที่ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารด้านตะวันตกของหมู่พระวิหารและระเบียบเขตทำให้เมื่อมีการศึกสงครามโดยเฉพาะในศีกะแข่พ่นกั พ.ศ. 2318 เมื่ออะแข่พ่นกัและทัพพม่าสามารถตีเมืองพิษณุโลกได้จึงเฝ้าทำลายพระราชวังจันทน์กับพระวิหารประธานด้านตะวันออกที่ประดิษฐานพระอัฐารสเท่านั้น พระพุทธชินราชและพระวิหารที่ประดิษฐานไม่ได้โดนเฝ้าทำลายไปด้วย

การเคลื่อนย้ายที่ประดิษฐานและการจำลอง พ.ศ. 2442 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการสถาปนาวัดเบญจมาบพิตรดุสิตวนารามขึ้นเป็นพระอารามหลวงประจำพระราชวังดุสิต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ที่จะอัญเชิญพระพุทธชินราชไปประดิษฐานเป็นพระประธาน ณ พระอุโบสถวัดเบญจมาบพิตรดุสิตวนาราม ดังข้อความในพระราชปรารภ "เห็นพระพุทธลักษณะแห่งพระพุทธชินราชว่างามหาพระพุทธรูปองค์ใดเปรียบมิได้ ครั้นเมื่อสร้างวัดเบญจมาบพิตรขึ้น ได้พยายามหาพระพุทธรูปซึ่งจะเป็นพระประธาน ทั้งในกรุงแลหัวเมือง...ก็ไม่มีที่พอใจ จึงคิดเห็นว่าจะหาพระพุทธรูปองค์ใดให้สวยงามเสมอพระพุทธชินราชนั้นไม่มีแล้ว..."

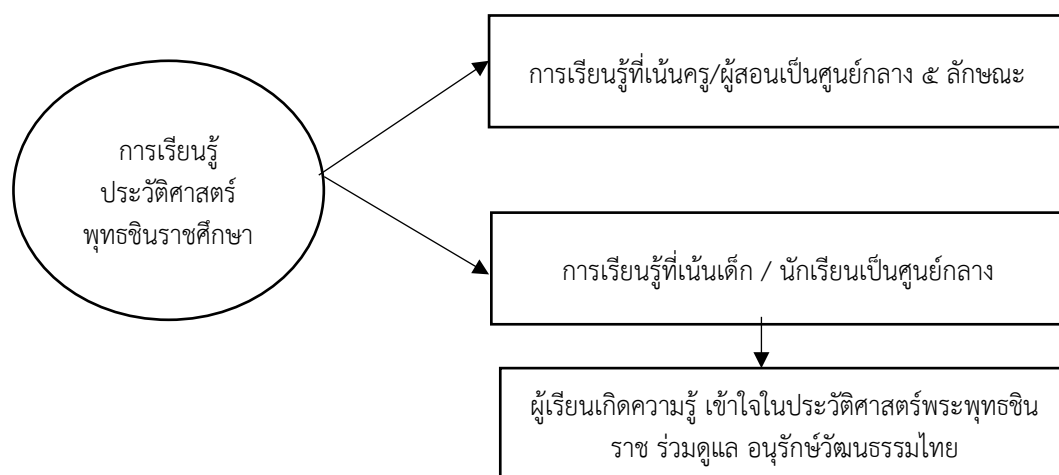
แต่ด้วยเหตุที่พระพุทธชินราชไม่เคยถูกอัญเชิญไปประดิษฐาน ณ ที่แห่งใดเลย และทรงเกรงว่าเมื่อราษฎรชาวพิษณุโลกทราบข่าวการอัญเชิญพระพุทธชินราชไปประดิษฐานยังกรุงเทพมหานครจะพากันเฝ้าโศกเหมือนเมื่อครั้งที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพโปรดให้อัญเชิญพระพุทธรูปสี่หลังไปประดิษฐานยังกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2372และในเวลาไล่เลี่ยกันมีพระสงฆ์รูปหนึ่งได้อัญเชิญพระศรีศาสดาลงไปประดิษฐานยังกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริที่จะหล่อพระพุทธรูป (จำลอง) ขึ้นแทน ดังข้อความในพระราชปรารภที่ว่า "ครั้นจะเชิญพระพุทธรูปลงมา ก็เห็นว่าเป็นหลักเป็นศิริของเมืองพิษณุโลก...จึงได้ปรารภที่จะคิดหล่อขึ้นใหม่ให้เหมือนพระพุทธชินราช..." ในปี พ.ศ. 2444 จึงได้มีการหล่อพระพุทธรูป (จำลอง) ณ บริเวณเดิม (โพธิ์ 3 เสา) ที่มีการหล่อพระพุทธรูป พระพุทธรูปสี่ และพระศรีศาสดา และอัญเชิญพระพุทธรูป (จำลอง) ลงแพแล้วล่องลงมายังกรุงเทพมหานครต่อไป

ลักษณะทางพุทธศิลป์และการจัดหมวดหมู่ ลักษณะทางพุทธศิลป์พระเศรษคมียาวเป็นเปลวเพลิง พระเศษาคดเป็นกันหอยขนาดใหญ่ วงพระพักตร์ค่อนข้างกลมไม่ยาวรีเหมือนผลมะตูมเช่นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ มีพระอุณาโลมผลิกอยู่ระหว่างพระโขนง พระวรกายอวบอ้วนมีสังฆายาวปลายหยักเป็นซี่หวดตะขบฝังด้วยแก้ว นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน (ทิฆงคูลิ) ฝ่าพระบาทแบนราบค่อนข้างแคบเมื่อเทียบกับพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ สันพระบาทยาว มีรูปอาภรณ์ยักษและรูปท้าวเวสสุวรรณหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ เฝ้าอยู่ที่พระเพลาเบื้องขวาและซ้ายขององค์ตามลำดับ มีขุมเรือนแก้วและสลักด้วยไม้สักลงรักปิดทองประดับ เบื้องพระปฤษฎางค์ปราณีตอ่อนช้อยช่วยเน้นให้พระวรกายของพระพุทธชินราชมีความงดงามยิ่งขึ้น

การจัดหมวดหมู่ พระพุทธรูป ถูกจัดให้อยู่ในพระพุทธรูปหมวดพระพุทธรูป (พระพุทธรูปสกุลช่างเมืองพิษณุโลก ซึ่งมีลักษณะต่างจากหมวดใหญ่เล็กน้อย คือ พระพักตร์ที่อวบอ้วนมากกว่าและที่สำคัญคือการทำปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้ง 4 ยาวเสมอกันซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธรูปหมวดนี้) ถือเป็น 1 ใน 4 หมวดของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย

บทสรุป

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา โดยจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ 2 วิธี คือ 1) การเรียนรู้ที่เน้นครู/ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) จัดเป็นการสอนแบบบอกความรู้ (Instruction) มีลักษณะ ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน โดยการอธิบาย/บอกให้จดบันทึก การทดสอบ/พิสูจน์ความรู้ที่ได้ หรือทำแบบฝึกหัด 2) การเรียนรู้ที่เน้นเด็ก / นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) เป็นการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Construction) มีลักษณะ ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ภายใต้การจัดสถานการณ์ การเรียนรู้ของครูที่กระตุ้นให้สงสัยใคร่รู้ คิดหาคำตอบ ลงมือปฏิบัติ และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ความรู้ที่นักเรียนได้รับมักจะลือได้ยาก เนื่องจากได้รับความรู้โดยตรง นักเรียนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น (Active : earning) นักเรียนแสดงบทบาทมากกว่าครู เพราะนักเรียนต้องศึกษา ค้นคว้า คิดหาคำตอบแสดงความคิดเห็น ทดลอง พิสูจน์ จดบันทึก ทำแบบฝึก และปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ ในการศึกษาประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ พัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง การทำงาน และการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา การศึกษาพระพุทธชินราชซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญของประเทศชาติ เป็นการศึกษาพุทธศิลป์ในทางพระพุทธศาสนา รวมถึงพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนักศึกษาสามารถนำหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนามาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเรียนรู้ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล พรพีระชนม์. (2550). **การจัดกระบวนการเรียนรู้**. สงขลา: เทมการพิมพ์สงขลา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. ฟรินติง แมส โปรดักส์.
- พระราชวรมนี (ป. อ. ปยุตฺโต). (2530). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย ต้นศิริ. (2550). **อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริบูรณ์ สายโกสุม, (2542). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2565). **การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล**. แหล่งที่มา <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/life-long-learning/3678/> สืบค้นเมื่อ 22 มิ.ย. 2565.
- อติพร เกิดเรือง. (2560). **การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล**. แหล่งที่มา <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JLPRU/article/download/91025/71507/224811> สืบค้นเมื่อ 22 มิ.ย. 2565.